

«Me teeme ooperit»

«Estonia» viimane uuslavastus toob meelde, et eelmine lasteopera, A. Garšneki «Vägev võlur», tuli lavale peaaegu kümme aastat tagasi (1968). Tookordset katset teha «suurt ooperit» lastele ei krooninud edu. Seda mängiti vaid kahekümmene etendus ringis. Aasta hiljem ilmus sellele südi ja särtsakas konkurent, muusikal «Pipi Pikksukk», ning mõte lasteopera võimalusest näis selle võidukäigu ees vajuvat tasapisi unustusehõlma. Pikka-aastateks moodustus «Estonia» õpilasetenduste repertuaar «Pipist» ja veel mõnest enam-vähem sobilikust ooperist vaheldumisi klassikaliste balletimuinasjuttudega. Sekka ka mõni ooper õhtusest mängukavast. Vahepeal algatas Arne Mikk «Ooperitunde», mis kontsertvestlustena küll noort ooperiharrastajat harisid, kuid spetsiaalselt talle mõeldud lavastust asendada muidugi ei saanud.

Et just säärase järele oli vajadus — vahest ehk suuremgi, kui oskasime «Pipi»-muusikali menust pimestatuna arvata —, võis hästi tugevalt tajuda «Estonia» uuslavastuse kahel esimesel ettekandel. Nad sisendasid veendumust, et lasteauditooriumi kaasaminekusoo lavaga (peaaegu et täielik ja omamoodi ainulaadne) saab selle etenduse pärisosaks. Et too eriline atmosfäär, mis tekkis neil hommikutundidel teat-

risaalis, ongi uue lavastuse suurim väärtus.

Kuid selle tekkeks oli vaja erilist teatritükki. B. Britteni — E. Crozier' «Me teeme ooperit» on ühtaegu tavaline lasteopera lihtsa ja kaunit kõlava muusika, süžeeselguse ja südamelähedase sõprusideega loos «Väikesest korstnapühkijast» (II osa), ning ebatavaline etendus sellest, mis on ooper ja kuidas seda tehakse (I osa). Ebatavaline oma kavatsuselt nii suurelt seletada «iseennast» — etenduse algusosa mitte ainult ei näita ooperi sünniprotsessi, vaid seletab käigult ka žanriga seotud mõisteid. Ebatavaline oma nakatavas usus, et teatritegemine ise, tema köögipool, on juba etendamisväärne asi. Ning lausa harukordne siin saavutatud didaktilise ja mängulise alge terviku poolest. Lavastusel on veel üks suur lisavõlu: ta annab noortele vaatajatele võimaluse kaasa elada oma eakaaslaste mängule laval, veelgi enam — endilgi veidi kaasa mängida. Lavategelaste saali-partnerina. Isegi ooperikooriga rollis. Kui nüüd teises osas tuleb etendamisele «Väike korstnapühkija», valitseb selle vastu juba erihuvi: loo sünniprotsessis osalenu, asjassepühendatute oma.

Jah, parim, mis teater tegi, oli B. Britteni — E. Crozier' teose kavvavõtmine. Rõhutan seda tööka eraldi, sest ühtlasi näis: akadeemiline teater seisis veidi nõutult selle omapärase eksperimendi teokstegevise ees, probleemiks oli —

• Lastetendus RAT «Estonias» •

kuidas lahendada esimest osa? Kas veidi teatraliseeritud loenguna? Või näitemänguna ooperitegemisest, milles tegutsed konkreetset karakterid kindlas ajas ja ruumis?

Arne Miku lavastus jääb kõheldes peatuma mõlema lähetevariandi vahel. Tegevus algab tühjas lavaruumis (ainult klaver ja kardinad) korraliku poolkaarena ülesrivistatud tegelaskonnaga. Järk-järgult ilmuvad tulevaseks ooperieten-duseks vajaminevad mööbli-

esemed, rekvisiit, lavakujunduse makett jms., kinnitades arusaama ooperisünni kohta käivast näitlikustatud jutustusest. Jutustusest, mille toimumiskoht ja aeg on «Estonia» lava ning antud hetk. Selles kontekstis huvitaksid meid kuus noort ja kuus väga noort jutustajat üksnes kui leidlikud lektorid. Aga neil on ka lavanimed. Mõnede puhul enam, mõnede puhul vähem aimatavad karakterijooned. Mingid omavahelised suhted. Mingi dramaatiline tegevus. Siit tulenevad mänguülesanded. Kuid need on niivõrd hajuva punktiirjoonega märgitud, et küsimused «kes-mis-midamiks?» tekivad tihtipuhku. Laval heitlevad kaks intonatsiooni, üsnagi krambis «lektorlik-popularisaatorlik» ning tahhe teha «elavat häält», olla

elav tegelaskuju konkreetsete situatsioonide-inimsuhete süsteemis.

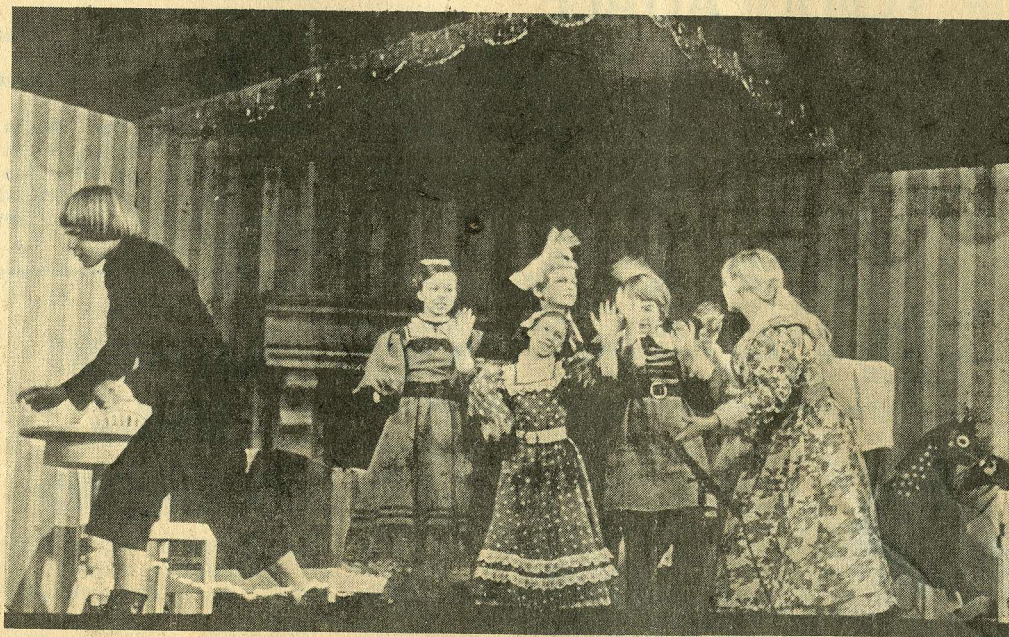
Lavastus sündis teatri ja TR Konservatooriumi ooperistudio ühistööna. Ent näib, et just stuudiotööst on seekord vajaka. Vaevarikast ja eksperimenteerivast. Igale lavahetkele ainuomast lahendust otsivast. Noori lauljaid-näitlejaid lavakrambist vabastavast. Visa võitlusega muusikateatri näitlejakunsti saatvate stampide vastu. Mida säärane töö võiks anda, oli aimata peaprooviepisoodide mängimisel: sattunud konkreetseesse miljöösse, haaratud tegevusest, milles kõik oli selge ja loogiline, olid tulevased ooperilauljad korraga üllatavalt loomulikud. Elukogemused tulid appi.

Mida säärane töö oleks tingimata pidanud andma, mõl-

kus pidevalt meeles «Väikesest korstnapühkija» etendamise aegu. Küllap andnuks ta hoopis peenemalt läbimõeldud ja loomulikuma tegevusteahela kui see tekstist tuletatud hädapärane illustratsioon, millega kaks korstnapühkijat ja kaks preilit saatsid oma kvartetti vaese poisi korstnassepügemise ajal (niisugust soovi märkad eneses tõusvat veel korduvalt). Ehk poleks siis tekkinud neid kääre dünaamilise muusika ja staatilise lavategevuse vahel, mis nüüd on trio puhul, kes laulab ärapägenenud väikesest korstnapühkijast.

Aga ehk polegi neil kriitikupoolsetel kahtlustel kaalu, sest teater oli saavutanud tähtsaima: tiheda kontakti oma loo otsese adressaadiga ja selle kaasatuleku. Kutsunud külalisena dirigeerima (ja dirigenti mängima) Tõnu Kaljuste, oli teater teinud teise (pärast teose kavvavõtmist) täispanuse. Dirigendil oli kuulmist mitte üksnes Britteni muusika suhtes, vaid terve saalitäie ooperiküllastajate jaoks. Oli energiat, loomulikkust, huumorimeelt, et suhelda tänasel tasemel nüüdisaegse lasteauditooriumiga. T. Kaljuste tulek sellesse saali oli hoobilt vallutat ning paistis paljude aastate lasteetenduste taustal suurima sündmusena. Ja ega ma olnud ainus oma arvamisega: saal rõkkas rõõmust ja ilmumisel II osa algul dirigendipulti.

Mis tähtsust võiks selle rõõmu kõrval olla kriitiku nurisemist! Jagades rõõmu, mida said lapsed sellest omapärasest ooperimängust, soovis ta vaid, et see eksperimentaalne etendus oleks tähendanud ka teatri enda ja ta tuleviku jaoks enam kui ta paraku tähendas.

Stseen lasteopera «Väike korstnapühkija».

Gunnar Vaidla foto

EERO LAID